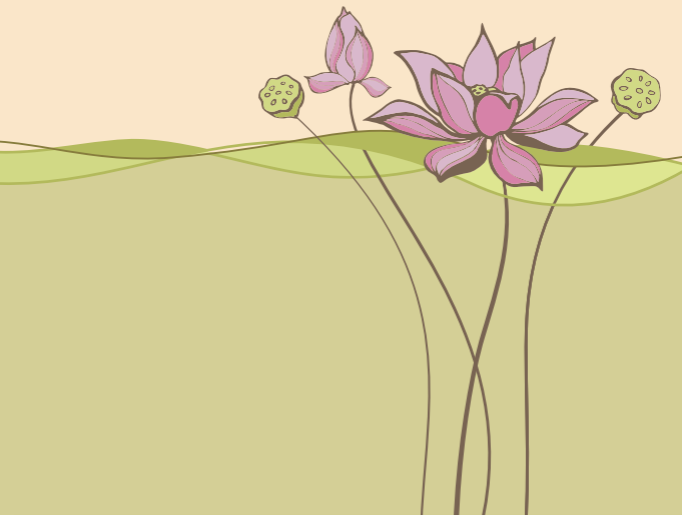

ภูมิต่างๆ

และแนวครองชีวิต

BIA
www.dhamma4u.com

ธรรม=ใจกลั่น

www.dhamma4u.com

ธรรมะเล่มน้อย

เป็นหนังสือธรรมะขนาดพกพา รายเดือน ๑๒ เล่ม ๑๒ เดือน เพื่อเจริญสติและแสวงหาปัญญาเบื้องต้นสำหรับผู้ไม่มีเวลาศึกษาเนื้อหาโดยละเอียด

สามารถมีส่วนร่วมได้โดย

๑. ผู้ที่อ่านแล้วคิดว่าดีมีประโยชน์ โปรดส่งมอบให้แก่ผู้อื่นต่อ เปรียบดังท่านให้ทาน

๒. สนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อยตามกำลัง

๓. เลือกจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อย เพื่อเผยแผ่ในวาระต่าง ๆ เช่น งานวันขึ้นปีใหม่ งานเฉลิมฉลอง งานบุญ งานวันเกิด งานสมรส งานศพ ฯลฯ โดยสามารถเลือกเอาเฉพาะส่วนที่เป็นธรรมบรรยายและพิมพ์บางส่วนเพิ่มเติมได้

ธรรมะดี ๆ มีติดตัวไว้ เพื่อเจริญสติและปัญญา

ร่วมเป็นเจ้าของภาพ
พิมพ์ธรรมะเล่มน้อยได้ที่
หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ
โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๘๐๐

BUDDHADĀSA INDAPASSO ARCHIVES

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

ภูมิต่างๆ และแนวครองชีวิต

โดย
พุทธทาสภิกขุ

ลำดับที่ ๑๒ ปี ๒๕๕๕

www.dhamma4u.com

เนื่องในโอกาสอบรมภิกษุ สามเณร
อุบาสก อุบาสิกา ในวันธรรมะสวนะ
วันพุธที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๑๐
วัดธารน้ำไหล สวนโมกขพลาราม
ผู้ถอดคำบรรยาย พ.ต.ท. เกชา สุขรัมย์

ภูมิต่างๆ และแนวครองชีวิต

...สนใจกว่านั้นก็จะเห็นได้ พวกอังกฤษนั้น ตามที่เคยฟังมานานแล้ว มีทฤษฎี มีทฤษฎีมาก ใน การที่จะเปลี่ยนแปลงอะไรนี่มีทฤษฎีมาก แล้วพวก ที่ชั้นกรรมกร ชั้นอะไรนี่ก็ไม่สนใจอย่างยิ่งเลย ไ้อ้พวกที่เป็นนักศึกษาก็มีทฤษฎีมาก ในทางที่ ถือว่าฝรั่งมีวัฒนธรรมสูงเกินกว่าที่จะรับไ้อ้ลัทธิ อย่างนี้ หรือพุทธศาสนาในรูปนี้

นี้พวกแผ่นดินใหญ่นั้นเขามันมีมาก เขา หัวเก่ากว่า ถ้าพูดง่ายๆ ก็หัวเก่ากว่า โดยเฉพาะ พวกเยอรมัน ก็มีหัวเก่าๆ กลางๆ ไม่ถือทฤษฎี ว่าเราเป็นนักปราชญ์มากเหมือนพวกอังกฤษ

ไม่สนใจของแปลกของใหม่ แต่นายคริสมาส ฮัมเฟรย์ แก่ก็เคยพูดว่ายังอีกนานกว่าที่พวก อังกฤษจะปรับปรุงตัวเองให้เหมาะ สำหรับรับ พุทธศาสนาได้นี้อีกนาน และโดยเฉพาะพระ- พุทธศาสนาอย่างที่มีน้เป็นพิธีรีตองมาก รวมทั้งที่ ว่าจะต้องบวช จะต้องถือศีลพิเศษ อันนี้ยิ่งใช้กัน ไม่ได้กับคนอังกฤษ ที่จะไปแนะนำเรื่องอุโบสถ- ศีล เรื่องอะไรต่างๆ นี้ มันไปกันไม่ได้ แล้วมันก็ เหมือนๆ ประเทศไทยนี้ ในประเทศไทยเรา นี้ ผู้ที่ จะสนใจศึกษา หรือปฏิบัติพุทธศาสนาที่เป็นเนื้อ หาจริงๆ นั้นนะ ไม่มีเป็นกลุ่มเป็นก้อน มีเพียง กระจัดกระจายอยู่ทั่วๆ ประเทศ คล้ายๆ กับว่า ซ่อนอยู่อย่างแห่งละคนสองคน รวมกันแล้วก็ไม่ กี่คน ที่เป็นกลุ่มเป็นก้อน เป็นชิ้น เป็นจำนวน มากนี้คงยังอีกนาน เป็นไปได้ยาก เป็นเรื่องพิธี เรื่องธรรมเนียม อย่างพวกพุทธสมาคมที่มาเคย

ต่อว่าคุณสัญญา (สัญญา ธรรมศักดิ์) บ่อย เห็นเรื่อง
ทอดกฐิน เห็นเรื่องอะไรอย่างนี้ ยิ่งกว่าเรื่องการ
ศึกษา ถ้าวรลงมากก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับรัฐบาล
เกี่ยวกับเอาหน้าเอาตาทางการเมือง ทางอะไร
อย่างนี้ เราก็ไม่เกรงใจ พูด พูดอย่างกับเพื่อนรู้จัก
กันเอง ก็ดูแต่ไปคิดกันขึ้น เพื่อจะดีขึ้น คงจะดีขึ้น
เท่าที่ นั่นว่าพุทธสมาคมก็ไม่มี พุทธสมาคมก็ยัง
ตัวมเตี้ยมในเรื่องนี้

ที่นี้ก็เป็นเรื่องธรรมากรมาก เรื่องวิชาตัวพุทธ-
ศาสนาแท้ๆ ก็ยังไม่รู้ หรือยังไม่ลงรอยกันว่าจะ
เอากันอย่างไร เลยดำเนินงานก็ไม่ถูก สนับสนุน
ส่งเสริมก็ไม่ถูก ปล่อยเป็นตลาด อิสระ ใครจะ
มาว่าอย่างไรก็ได้ ที่ต่างประเทศก็เหมือนกัน ที่
เจริญ ที่เขาเรียกกันว่าที่เจริญ ที่มีสถิติกันมาก
พวกมหายาน ตามธรรมเนียม ตามพิธีรีตอง แบบ
ไหว้ แบบสวดมนต์ แบบอย่างนี้ ที่ว่าในประเทศ

อเมริกาเขามีกันแล้วเป็นแสนๆ พุทธบริษัท ก็
แบบนี้ แบบจีน แบบญี่ปุ่น แบบศาลเจ้า ก็เอา
พระพุทธรูปไปห่มผ้า ไปเปลี่ยนตามฤดูกาล ไป
จุดตะเกียงตลอด ๒๔ ชั่วโมง อะไรอย่างนี้ ยังไป
ไม่รอด ในเรื่องความรู้แท้ๆ เรื่องปฏิบัติทางจิตใจ
แท้ๆ ในประเทศอังกฤษ สังเกตดูก็มีจำนวนหนึ่ง
เหมือนกันที่เขาสนใจ

ทีนี้พวกเราน่ะให้ไม่ได้ พวกเถรวาทนี่ให้ไม่
ได้ เพราะฉะนั้นเขาจึงไปสนใจไอ้พวกเซน อย่าง
ญี่ปุ่นเสียมาก มันก็เรื่องเดียวกันนั่นแหละ เรื่อง
ว่าด้วยสัจจญาณ แต่เขาพูดสนุกกว่า เป็นที่สนใจ
กว่า พวกฝรั่งเลยสนใจตามพวกญี่ปุ่น พุทธ-
ศาสนาอย่างญี่ปุ่น อย่างเซนมากกว่าที่จะสนใจ
เถรวาทเรา ซึ่งมีเรื่องอย่างเดียวกันที่จะให้ ตาม
แบบฉบับของเถรวาท แต่เนื่องจากในเมืองไทย

นี่ไม่สนใจ ไม่เข้าใจ ไม่รู้พื้น ไม่สนใจ ก็เลยไม่มี
อะไรจะให้ ก็ยังเหลือแต่ระเบียบ พิธีรีตอง นี่มัน
ดูๆ คล้ายกับว่ามันไขว้กันอยู่อย่างนี้ มันไขว้กัน
อยู่ไม่เจอจะกันได้สักที ก็ต้องอีกนาน ใ่วีธีอย่าง
ของพวกเซนของญี่ปุ่นของจีนนั่นมันน่าสนุก แล้ว
สนุกจริงๆ สำหรับคนมีปัญหา ทั้งยังเป็นโอกาส
สำหรับจะขยายไปในทางศิลปะ ทางวัฒนธรรม
นี่อะไรได้ง่ายกว่า นี่ตลอดเวลาที่คนยังไม่เข้าใจ
เรื่องหัวใจพุทธศาสนา คือเรื่องทำลายความ
รู้สึกส่วนตัวของกูนี่ก็ เขาเรียกว่ายังไม่รู้พุทธ-
ศาสนา ขณะในโลกนี้ การเผยแผ่พุทธศาสนายัง
ไม่ถึงขีดที่จะเรียกว่าเป็นพุทธศาสนา คือมันเป็น
เหมือนๆ กัน ระดับเดียวกันกับศาสนาอื่นเสีย แต่
มันก็มีหวัง มีลู่วาง มีหวัง ก็จะได้ขึ้นเรื่อยๆ ช้าๆ
เร็วไปบ้าง เรามนุษย์

สรุปความแล้วว่า มนุษย์ยังไม่รู้ว่าเรามีชั้น มีชั้นดีกว่านะ มีระดับหรือมีชั้นอย่างไร รวมแล้วก็ไม่รู้ว่าเกิดมาทำไมนะ คุณเพรียง (เพรียงโรจนรัส) เคยอ่านหนังสือมนุษยธรรมศาสตร์โดยตรงไหม ตัวมनु ไม่เคย ทั้งๆ ที่เป็นนักกฎหมาย เขามีเรื่องพูดถึงมนุษยธรรมศาสตร์ใช้ไหม ไปหาอ่านดูบ้างเดี๋ยวนี้มันก็แพร่หลายเต็มที่ มันประหลาดอยู่เหมือนกันที่ว่า มนุษธรรมศาสตร์นี้ มันตั้งขึ้นมันโดยใคร หรือว่าใครก็ไม่ทราบ เราสมมติว่าพระมनु ฤๅษีองค์หนึ่ง เอาเถอะ ใครก็ตามใจ จะเป็นใครก็ตามใจ เราเอาแต่ว่าไอ้ตัวมนุษยธรรมศาสตร์นั้นนะมันมีอะไรบ้าง มันเรียกได้ว่าเป็นของเก่าแก่ที่สุดในอินเดีย เขาก็เป็นนักปราชญ์เป็นผู้มีปัญญาที่สุด ไม่เฉพาะในแง่กฎหมาย มันในแง่ที่เกี่ยวกับมนุษย์ทั้งหมดมากกว่า ไอ้กฎหมายนี้เป็นส่วนหนึ่งที่มนุษย์จะต้องรู้จะต้อง

มีจะต้องทำให้เป็นเรื่องเป็นราว

มนุษยธรรมศาสตร์ก็มีพูดถึงไ้ระดับชีวิต
นั้นนะ ๔ ชั้น ที่น่าสนใจมาก ให้มนุษย์รู้จักชั้น
หรือลำดับของตัวเองให้ถูกต้องแล้วดำเนินไป
ให้สมบูรณ์ เมื่อเป็นเด็กๆ รุ่นหนุ่มรุ่นสาว อันนี้
จนกระทั่งถึงรุ่นหนุ่มรุ่นสาวเขาก็เรียกว่า **ระดับ**
พรหมจรรย์ พรหมจรรย์นี้ ประพฤติอย่างพรหม นี่
คือประพฤติระเบียบวินัยเคร่งครัดมาก เกี่ยวกับการ
การศึกษาการเล่าเรียน การเป็นการอยู่ ศึกษา
กันเต็มที่ ปฏิบัติกันเต็มที่ เรียกว่าพรหมจรรย์นะ
ชั้นหนึ่ง ทีนี้พอถึง**ชั้นที่ ๒** เรียกว่า**คฤหัสถ์** ก็ให้
บริโภคผลของการงาน ระบุคำว่ากามลงไปเลย
ให้บริโภคกาม ให้แสวงหาให้... กระทั่งทำหน้าที่
เป็นบิดามารดา เป็นผู้รู้รส รู้ว่าชิมหมดในความ
เป็น เป็นคฤหัสถ์นะ นับตั้งแต่การบริโภคกาม
และการเป็นบิดามารดาที่ดี มันเป็นการศึกษาที่

ผิดจากไอร์แลนด์ที่เป็นพรหมจารีมาก เขาถือว่าเป็นการศึกษาเหมือนกัน การที่เราประกอบอาชีพ ครั้นได้ทรัพย์ ได้อำนาจมาบริโภคนาม มีลูกมีหลาน มีอะไรอย่างนี้ เรียกว่าการศึกษา ระดับหนึ่ง ไอร์แลนด์ชั้นหนึ่ง

ทีนี้ก็อายุเข้าไปขนาดสี่สิบห้าสิบบอย่างนี้ ห้าสิบหกสิบบอะไรอย่างนี้ ก็เลื่อนชั้นเป็นชั้น **วนปรัสถ์ ปรัสถะ** วนปรัสถ์ ตัวนี้ตามตัวหนังสือ แปลว่า “อยู่ป่า” เราก็เคยเข้าใจผิดว่าต้องออกไปอยู่ป่า ไว้คู่ไอร์แลนด์วรรณศาสตร์ มนุชวรรณศาสตร์ มีคำอธิบาย ไม่ ไม่หมายเฉพาะอยู่ป่า จะอยู่ป่าก็ได้ จะออกไปอยู่ป่าก็ได้ คงอยู่ในบ้านเรือนนี้ก็ได้ วนปรัสถ์นี้ แต่ว่าเก็บตัว เลยกลายเป็นคนเก็บตัว คือไอร์แลนด์เรื่องเงิน เรื่องทอง เรื่องลูก เรื่องเมียนั้นสลัดไปเลย เหมือนกับที่คนแก่ๆ สลัดเรื่องนี้ไปเล่นกล้วยไม้อะไรอย่างนี้ อย่างคุณเพรียง

เข้าใจดี เล่นของเล่น ไปเล่นกล้วยไม้ แต่ที่เขา
ไม่ใช่ออย่างนั้น แต่ให้สลัดไอ้สิ่งเหล่านั้น แต่เก็บ
ตัวอยู่ในลักษณะศึกษาชีวิตด้านใน กลายเป็น
นักศึกษาสูงขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง นี่คือการศึกษาค้น
เดี่ยว มันเหมือนกับอยู่ป่า ตัดความสัมพันธ์ ตัด
อะไรมากที่สุดในชีวิตแล้วมองดูภายใน เงินคือ
อะไร ลูกเมียคืออะไร เกียรติยศชื่อเสียงคืออะไร
เรื่องกินเรื่องกางเรื่องเกียรติคืออะไร สังคมคือ
อะไร เก็บตัว อุดมุดตาเรื่องอื่น ศึกษาแต่เรื่อง
นี้ มันเป็นภายในมากที่สุด แล้ววนปรวัสถ์ ได้อยู่
ไปได้ไปอีก และผ่านขั้นนี้ไปได้ก็ถึงขั้นสุดท้าย เรียก
ว่า สันยาสน์ คือสันยาสี สันยาสน์ นี่คือการแจกจ่าย
ไอ้ความรู้ที่ค้นได้อย่างลึกซึ้งนั้นนะ เป็นผู้นำทาง
วิญญูญาณไปเลย ระยะสันยาสน์นี้ เหมือนเป็นคน
แก่อายุแปดสิบเก้าสิบอะไรก็ตามใจ นั่งทำตัว
เป็นแสงสว่างแก่คนทุกคน ทุกชนิด ทุกประเภท

ทุกระดับ

นี่ฟังดูให้ตี เป็นพรหมจารี เป็นเด็ก เป็นหนุ่ม เป็นสาวก็ต้องทำเคร่งครัดที่สุด อย่างวิธีการศึกษาของเด็ก ของหนุ่มสาว ตลอดถึงศีลและวัตรต่างๆ ด้วยนะ ถือศีลถือวัตรกันอย่างเคร่งครัด เรื่องเกี่ยวกับเพศ เกี่ยวกับอะไรอย่างนี้ เคร่งครัดมาก ไม่ปล่อยเลย พอถึงอันดับที่ ๒ เป็นคฤหัสถ์ นี่ถึงจะปล่อย เรื่องระหว่างเพศ เรื่องการงาน เรื่องอาชีพ เรื่องเป็นบิดามารดา ขึ้นมาเลย คำว่าคฤหัสถ์ก็แปลว่า “ผู้อยู่เรือน” นี่ขั้นที่ ๓ อายุนี้ไม่แน่ จะเป็นหกลสิบ เจ็ดสิบ อะไรก็สุดแท้ ไร้เรื่องนั้นมันจิตเองแล้วละ มันจิตไปเองด้วย มันจึงจะเป็นผู้อยู่ป่า เป็นวนปรัสถ์ ถ้าพอใจออกไปอยู่หิมालัยเป็นฤาษีชีไพรไปเลยก็ได้ ถ้าไม่ประสงค์อย่างนั้นจะอยู่ที่บ้านก็ได้ แต่มันเปลี่ยนแปลงชีวิต เช่นไปอยู่ตามกอไผ่ มุมบ้าน ปลูก

กระตือบอยู่อย่างนี้ ลูกหลานไม่เกี่ยวแล้วตอนนี้
เป็นนวนปรีดิ์ จิตใจหวนระลึกก็แต่ในภายใน แต่
เรื่องหนหลัง จนแตกฉานในสิ่งที่เรียกว่า ชีวิต ถ้า
ไปอยู่ป่าอยู่ดง ก็ไปเลย มันก็ไปทำอย่างเดียวกัน
ที่นี้ไ้ขั้นสนยาสนี้ มันสังคมอีกครั้งหนึ่ง
มาในฐานะผู้ส่อง ส่องตะเกียง ให้แสงสว่าง
ทางชีวิตแก่ผู้อื่น แล้วแต่ใครจะไปติดต่อ เด็ก
เล็ก ๆ ก็ได้ ไปถามเรื่องอะไร จะได้รับคำตอบ
ที่มีประโยชน์ที่สุด คนหนุ่มคนสาวจะไปถาม
อะไร ก็ได้รับคำตอบที่มีประโยชน์ที่สุด หรือคน
แก่คนเฒ่าด้วยกันจะไปปรึกษาหารืออะไรกัน ก็
มันเป็นเรื่องสว่างไสวที่สุด เรียกว่าเป็นผู้นำทาง
วิญญานได้แล้ว ถ้าเข้าไปอยู่ป่า เป็นฤษีฤษี
ที่นี้ตอนนี้ต้องกลับมาแล้ว ต้องกลับมาอยู่ตาม
หมู่บ้าน เทียวไปตามหมู่บ้าน ตามตำบล ตามที่
จะให้ประชาชนติดต่อด้วยได้ แต่ไม่ได้เอาอะไร

ไม่มีอะไร นอกจากให้คำตอบที่ดีแก่ปัญหาทุก
อย่างเท่านั้น นี่ถ้าว่ามนุษย์คนหนึ่งเกิดมาไม่ครบ
สื่ออย่างนี้ ก็เรียกว่าไม่ใช่มนุษย์ที่สมบูรณ์ ไม่ใช่
มนุษย์ที่สมบูรณ์แบบของมนุษย์

ทีนี้คุณเพรียงสังเกตดู มนุษย์เดี๋ยวนี้ มัน
เป็นอย่างไร ยิ่งมนุษย์ที่นิยมกันว่าเจริญแล้ว พวก
ฝรั่งนี่ มันไม่มีทางที่จะปรับกันได้กับระดับทั้งสิ้น
เลย มันบ้ากิน บ้ากาม บ้าเกียรติ จนแก่เฒ่าเข้า
โลงไป แล้วมันเป็นเด็กๆ มันก็ไม่อยู่ในระเบียบ
วินัยที่ดี เพราะเขาเปิดประชาธิปไตยมาตั้งแต่
แรกเลย เรื่องระหว่างเพศเดี๋ยวนี้ไม่มีศีลธรรม
ไม่มีระเบียบ ที่อะไร ที่จะต้องเคร่งครัด ถือเป็น
เรื่องธรรมดา เปิดให้เด็กๆ ฟรีเต็มที่ ทีนี้เป็นพ่อ
บ้านแม่เรือนแล้ว มันก็ยังคิดแต่จะสนุกสนาน
เอร็ดอร่อย ฟุ้งซ่านเหมือนกับเด็กๆ ก็ยังมีเมา
อย่างนี้จนถึงขั้นที่เขาจะเป็นวนปรสรัถกัน ก็ไม่ได้

เป็น อันที่เป็นสัญญาสี่เทียวส่องตะเกียงให้พวก
อื่นๆ นั้น เหลวหมดเลย นี่มนุษย์เลวลงอย่าง
น่าใจหายถึงขนาดนี้ ทั้งมนุษย์ มนุษย์ในโลก
สมัยนี้ มันปรับกันไม่ได้กับไอ้ชีวิตสี่ชั้นของมनु
ธรรมศาสตร์

ฉะนั้นจึงไม่แปลกที่มนุษย์สมัยนี้มันเข้าใจ
พุทธศาสนาไม่ได้ เข้าใจไอ้ธรรมะอินดู ธรรม
สูงสุดอะไรไม่ได้ มันไม่แปลก ถ้าเป็นอย่างครึ่ง
พุทธกาล มันอยู่ในระดับระบอบนี้กันทั้งหมด
มันง่ายที่คนจะเป็นพระอรหันต์ หรือเป็นอะไร
มันง่ายมาก

พอมาถึงสมัยนี้มันยากที่คนจะเป็นพระ
อรหันต์ขึ้นมาได้ ชีวิตมันเปลี่ยนเป็นสัตว์ที่
ตะกละจนตลอดชีวิตไป ไม่มีพรหมจารี ไม่มี
คฤหัสถ์ ไม่มีวณปรัสถ์ ไม่มีสัญญาส เหมือน
ระบอบชีวิตอย่างครึ่งพุทธกาล ซึ่งเหลืออยู่มาแต่

เดิม ก่อนโน้นมันก็มีหลักอย่างนั้นกันแล้ว คือว่า ตั้งแต่มีมนุษยธรรมศาสตร์แล้วนะก็ปีกี่พันปีกี่ตามใจ ถ้าถือตามมนุษยธรรมศาสตร์มันต้องมีชีวิตอย่างนี้

เพราะฉะนั้นพวกผู้พิพากษา ตุลาการอย่างนี้มันต้องเป็นพวกผ่านวนปรีดิ์มาแล้วนะ คิดดูแล้วเดี๋ยวนี้เราเอาเด็ก ๆ มาเป็นตุลาการนี้ มันจะฉลาดหรือจะสูงหรือจะลึกซึ้งหรือจะเห็นแก่ผู้อื่นได้อย่างไร ไร้เดັก ๆ ที่ยังเห็นแก่เกียรติ แก่ กาม แก่กิน แก่อะไรอย่างนี้ มันไปไม่รอด มนุษย์ มนุษย์สมัยนี้จึงไปไม่รอด

นี่ไม่ใช่เฉพาะประเทศไทย ว่าที่เดียวทั้งโลกเลย ไร้ระบบชีวิตที่มันมีไม่ได้เสียแล้ว ในฐานะเป็นวัฒนธรรมประจำมนุษย์ มันจะมีได้แต่เฉพาะคนบางคน หมิ่นคน แสนคน จะมีสมัครอย่างนี้ได้สักคนหนึ่ง มี คงมี ไม่ใช่ไม่มี ในโลกเวลานี้ แสนคน ล้าคน จะมีคนสมัครดำเนินชีวิต

ในระบบสี่ชั้นตามมานุษยธรรมศาสตร์นี้สักคนหนึ่ง

ไอ้มนุษยธรรมศาสตร์นี้ก็ไม่น่าถืออย่างยิ่งว่ามัน
ทำไมฤาษีองค์นี้จึงคิดอย่างนี้ อาจจะมีมองเห็นได้
ว่า มันไปตามธรรมชาติที่มนุษย์ควรจะได้ดีที่สุด
ที่มนุษย์ควรจะได้ ต้องเป็นอย่างนี้ มันจะซ้าอยู่
อย่างนี้ตั้งแต่เกิดไปจนตายมันไม่ได้ เพราะว่า
ร่างกายมันก็ไม่ยอม มันสมองก็ไม่ยอม อะไรมัน
ก็ไม่ยอม มนุษย์ต้องเปลี่ยนไปเรื่อย จะชวยให้
ถึกว่านี้ก็ได้ แต่นี้มันไม่ถึกว่า เอาสี่ชั้นแค่นี้ก็พอ
เกิดมาเป็นเด็กๆ อยู่ในกรอบในระเบียบในวินัย
ในอะไรที่เคร่งครัดทั้งผู้หญิงผู้ชาย ระยะเวลาหนึ่งยังไม่
เป็นตัวเองยังอยู่ในระเบียบ

ที่นี้ชั้นที่ ๒ ปล่อยให้ต่อสู้ เอ้า, ทำไป กินไป
บริโภคคามไป ให้มันสอนไปอยู่ในตัว จนมันเรียก
ว่าอะไร ที่เขาเรียกกันว่า ดิมดำซ่าของอะไรก็ตาม
ใจ ไม่รู้คำนี้ว่าอะไรดี

จนมาถึงไอ้ชั้นที่เรียกว่าวนปรัสต์ พอกันที
ไว้วัย ประโยชน์โลกนี้พอกันทีไว้วัย ประโยชน์โลก
อื่นที่ลึกกว่า มันจึงเอาหงอกเส้นแรกเป็นเครื่อง
วัดให้กันนะ ดูทำนองนี้มีในบาลี แล้วก็เปลี่ยน
ชีวิตเลื่อนชั้นเป็นชั้นที่สาม ไม่บ้า ไม่มัวเมาอย่าง
นั้นอีกต่อไป ระยะเวลาที่ยาวคงจะตั้งยี่สิบปีเหมือน
กัน เพราะว่าได้หาเงินหาทองหาทรัพย์หาอะไร
ไว้เป็นหลักพอเลี้ยงชีวิตแล้ว ลูกหลานก็มีแล้ว
เอื้อเพื่อเคารพบิดามารดาด้วยความกตัญญู
กตเวที เพราะอบรมไว้ดีตั้งแต่เล็ก เพราะฉะนั้น
บิดามารดาเป็นพระอยู่ในบ้านก็ได้ เพราะว่า
อบรมลูกหลานไว้ดีตั้งแต่เล็ก

ทีนี้พอถึงขั้นหนึ่งซึ่งแน่ใจตัวเองก็ออกสั่ง
สอน หรือว่าจะนั่งอยู่ที่นั่นก็ได้ ทีนี้ก็เปิด เปิด
รับคำ เปิดรับตอบปัญหาเหมือนคุณคึกฤทธิ
(คึกฤทธิ ปราโมช) เปิดรับต่อปัญหาแล้วแต่จะถาม

อย่างไรมา หรือว่าจะเดินไปตามกระบวนต่างๆ
ก็ได้ ยอมออกไปจากบ้านไปตายเลย ทางนี้ไม่
ต้องเป็นห่วงแล้ว นี่ลองคิดดูว่าใครกำลังเป็น
อย่างนี้หรือถือหลักอย่างนี้หรือสมัครจะเป็น
อย่างนี้ นี่เรื่องที่น่าสนใจที่สุดของมนุษยธรรมศาสตร์
เพราะเขาได้วางหลักมนุษย์ไว้อย่างนี้แล้วนี่เรื่อง
ต่างๆ มันง่ายสิ ให้อธิบายเรื่องกฎหมาย เรื่องอะไรต่างๆ
ให้อธิบายธรรมจรรยา เรื่องต่างๆ มันง่ายสิ ถ้าคน
มันยอมรับให้อธิบายการใหญ่เป็น ๔ ชั้นอย่างนี้กัน
เสียก่อน มันง่าย

ทีนี้คนเดี๋ยวนี้ไม่ยอมรับ แม้แต่เด็กๆ ก็
อยากจะเป็นอิสระ อยากจะเป็นตัวกู เป็น
ประชาธิปไตย เป็นอะไร นี่เรื่องมนุษยธรรมศาสตร์
ชีวิต ๔ ชั้น สรุปเสียทีว่าเป็นพรหมจารี
เคร่งครัดที่สุด แล้วเป็นคฤหัสถ์ - ต่อสู้กับโลก
อย่างถึงพริกถึงขิง แล้วเป็นวนปรัสถ์ - เก็บตัว

เจียบ มองดูชีวิตในด้านลึก แล้วเป็นสันยาส
-ตอบปัญหาชีวิต ทุกแง่ ทุกมุม ทุกคน ทุกแ
คน ทุกชั้น ทุกวัย

ที่น้ำมันนั้นก็อีกอย่างที่ว่า ไอ้ภาพเซน ๑๐ ภาพที่เขียนแถวนี้ คุณเคยขึ้นไปดูแล้วหรือ นี่มันเข้ากันได้ดีเลย แต่น้ำมันแบ่งเป็น ๑๐ ตั้ง ๑๐ ตอน ไอ้ตอนแรกเกิดมายังไม่รู้อะไร ไม่รู้ว่ารอยวัวอยู่ที่ไหนนี่ กระทั่งเห็นรอยวัว กระทั่งตามไปจับวัวได้ กระทั่งฝึกวัว กระทั่งใช้ประโยชน์จากวัว ก็ขี่วัวเป่าปี่ ในที่สุดมานั่งแหงนดูพระจันทร์อยู่นั่น แล้วก็ว่างไว้ทีหนึ่ง ภาพที่ ๘ ว่างเลย ไม่มีอะไร ไม่มีความหมายนั้น นั่นนะที่สุดของของวนปรัสถ์ ทีนี้ภาพที่ ๙ ที่ ๑๐ ก็เกิดใหม่ ผลิดอกออกมาใหม่ เทียวส่องตะเกียง เทียวแจกของ ภาพสุดท้าย เหมือนกันเลย ความหมายเหมือนกันแท้กับไอ้ชีวิต ๔ ชั้นของมนูธรรมศาสตร์

ที่นี้มาถึงพวกพุทธเราบ้าง เคยฟังเรื่อง
ภูมิ ๔ ใหม่ **ภูมิ ๔ กามาวจรภูมิ รูปาวจรภูมิ**
อรูปาวจรภูมิ โลกุตตรภูมิ ๔ นั้นนะ แล้วเคย
นึกอย่างไร พวกอภิธรรมมันโง่ มันเอาไปทำ
เป็นเรื่องลึกลับเข้าใจไม่ได้เสีย ที่จริงเรื่องนี้ไม่ใช่
พุทธภาษิตหรือก แต่มันดีที่สุดที่จะมาปรับเป็น
มนุษยธรรมศาสตร์ หรือชีวิตแบบเซนเป็นลิบๆ ชั้นนี้

กามาวจรภูมิ คือว่ายอมให้คลุกคลีอยู่ใน
กาม ยอมให้คนที่เกิดมานี้ เกี่ยวข้อง เป็นอยู่
ต่อสู้อะไรกันในเรื่องของกาม พอเรารวบหมด
ในเรื่องพรหมจารีหรือคฤหัสถ์นี่เอามาไว้ตอนนี
หมด ให้ศึกษา ให้เล่าเรียน ยอมให้เกี่ยวข้องกัน
ไปในทางกาม ให้มีกามเป็นสรณะ อะไรก็ได้ แต่
ขอให้มันทำให้ถึงที่สุดเลย เต็มๆ ก็ให้ประพฤติ
ให้ถูกต้องในเรื่องกาม ให้ประพฤติปฏิบัติใน
ทางที่จะได้ผลเป็นกามารมณ์ที่ตนปรารถนา ที่

เรียกว่าสวรรค์ หรือเรียกว่าอะไรก็สุดแท้ แต่ไม่ได้หมายความว่าให้สำมะเลเทเมา ให้หยาบโหลน ลามกอนาจารอย่างตันตริก อย่างอันนั้น มันไม่ใช่ อย่างนั้น ต้องประพฤติดี ต้องมีศีล ต้องขยัน ต้องมีธรรมะ มากมายหลายหลายๆ ข้อ หลายสิบข้อ เราจึงจะประสบความสำเร็จ ในการมีเงิน ในการมีกामคุณที่ต้องการ มีครอบครัว มีลูก มีหลานที่ดี นี่กามาวจรภูมิ มันสิ้นสุดลง ภูมิหนึ่ง

ที่นี้อายุมันก็ปาเข้าไปตั้งสี่สิบห้าสิบแล้ว ห้าสิบหกสิบอะไรก็ตามใจ มันจะเลื่อนขึ้นชั้น **รูปาวจรภูมิ** คือเรื่องกามนั้นจืดไป เอาเรื่องวัตถุ บริสุทธิ์เข้ามาแทน ธรรมชาติมันก็บังคับอย่างนั้น ก็อายุเข้ามาขนาดนี้แล้ว เพราะฉะนั้นคนโดยมาก จึงมาเล่นต้นไม้ เล่นอะไร อย่างคุณเพรียงนี่ มันเข้าชั้นรูปาวจรภูมิ แต่เขาไม่ได้หมายความว่าไปเล่น อย่างนั้นอย่างเดียว เขาหมายถึงว่าให้ศึกษาชีวิต

ในด้านรูป วัตถุ ไม่เกี่ยวกับกามารมณ์ ไม่เกี่ยวกับ
กามคุณ เพราะฉะนั้นเราต้องเข้าใจอะไรต่างๆ ที่
เราจะต้องเข้าใจนี้ หรือถ้าจะหาความสุขกันก็
เถอะ ต้องหาความสุขที่ไม่ใช่กามแล้ว หาความ
สุขที่เกี่ยวกับรูปบริสุทธิ์ วัตถุบริสุทธิ์ แม้ที่สุดจะ
เป็นศีล เป็นอะไรแล้วก็ยังได้ จิตใจมันสูงอยู่แล้ว
ที่ไม่ลุ่มหลงในกาม ยกขึ้นมาสู่อัศจรรย์รูปบริสุทธิ์นี้

ทีนี้ถ้าให้อธิบายรูปนี้ โดยอาศัยว่าวัตถุเป็น
เครื่องช่วยนี้มันจิตเสียแล้ว มันก็ไปลึกในเรื่อง
อรูปรูปร่าง เขาเรียกว่า อรูปาวจร คือเรื่องนาม เรื่อง
จิต เรื่องที่ไม่มีตัวตน เป็น *abstract* ไปเลย นั่นนะ
ก็คือขั้นวนปรารถอย่างที่ว่า มองดูชีวิต มองดูโลก
มองดูไอ้ทุกสิ่งในเรื่องที่ไม่ใช่กาม ไม่ใช่วัตถุ แต่
เป็นเรื่องนาม เรื่องความว่าง เรื่องวิญญูญาณ เรื่อง
อะไร ดูกันตอนนี้ อากาสนัญญายตนะ – เรื่อง
ความว่าง วิญญูณัญญายตนะ – เรื่องวิญญูญาณ

อาภิญญาญาณตนะ - เรื่องความไม่มีอะไร
เนวสัณญานาสัณญายตนะ - ความรู้สึกชนิดที่
ตายแล้วก็ไม่ใช่ ยังอยู่ก็ไม่ ยังมีชีวิตอยู่ก็ไม่ใช่
ละเอียดกันถึงขนาดนั้น นี่มันรูปเดียวความหมาย
เดียวกับไอ้จำนวนปรสัท ที่มองสิ่งต่างๆ ในด้านลึก
เป็นนามธรรม แล้วก็พอใจมีความสุขอยู่ด้วยสิ่ง
เหล่านี้ นี่มันสูงขึ้นมาถึงขั้นที่ ๓

นี่ขั้นที่ ๔ ถ้าไปรอด ก็คือขั้นที่ไม่มีตัวกู ไม่มี
ตัวเรา ไม่มีของเราที่เรียกว่า **โลกุตตรภูมิ** ภูมิที่
๔ นี่จะเป็นภูมิพระอริยเจ้า นับตั้งแต่โสดาบัน
สกิทาคามี อนาคามี อรหันต์ กันไปเลยนี่ ภูมิที่
๔ แล้วถ้ามนุษย์มาได้ถึงภูมิที่ ๔ ก็สมบูรณ์แบบ
อย่างเดียวกัน เกิดมาที่หนึ่ง เป็นมนุษย์สมบูรณ์
แบบ ผ่านกามาวจรภูมิ มาสู่รูปาวจรภูมิ แล้ว
ก็สู่อรูปาวจรภูมิ แล้วก็สู่โลกุตตรภูมิ ก็สำเร็จ
ในชีวิตนี้ ทีนี้พวกอภิธรรมมันบ้า แม้แต่กามา-

วจรภูมิมันแยกไว้โลกนี้บ้าง ชีวิตชาติหน้าโน้น
บ้าง แม้แต่รูปาวจรภูมิแล้วไปพรหมโลกอีกก็สืบ
ชาติก็ไม่รู้ สอนกันกันไปอย่างนั้น อาตมาไม่เห็น
ด้วยคำสอนชนิดนี้

เพราะฉะนั้นมันจึงเข้ากันไม่ได้กับพวก
อภิรธรรม มนุษย์คนหนึ่ง ชีวิตหนึ่งนี่จะต้องเลื่อน
จากกามาวจรภูมิขึ้นมาสู่รูปาวจรภูมิ สู่อรูปา-
วจรภูมิ แล้วก็สู่โลกุตตรภูมิ ที่เรากำลังพูดเรื่อง
จิตว่าง เรื่องทำลายความรู้สึกว่าตัวกูของกูนี้
เรากำลังชักชวนกันมาในชั้นโลกุตตรภูมิ เพื่อให้
มนุษย์คนหนึ่งมีความสมบูรณ์ในความเป็นมนุษย์
ไอ้ภูมิ ๔ นี้ไม่ใช่พุทธภาษิต มันอภิรธรรมใหญ่รุ่นที่
เขาแต่งกันขึ้น พ.ศ. ๖๐๐, ๗๐๐ นี้ อภิรธรรมปิฎก
นี้ ก็อยู่ในพระไตรปิฎกนี้ ภูมิ ๔ นี้ คล้ายๆ ว่ามัน
เปิดช่องให้อธิบายกันได้กว้าง นี่ไปอธิบายกันเสีย
ว่า ชาติโน้นตัวตายแล้วเกิด จึงจะไปรูปาวจรภูมิ

อรุปาวจรภูมิ หรือไปโลกุตตรภูมิอะไรกันก็ไม่รู้
อีกก็สิบชาติ ร้อยชาติ พันชาติ แต่เขาหมายถึง
ตายแล้วทั้งนั้นแหละ

ที่เราแนะนำว่าให้ดูให้ดีว่าเขาว่าเกิดนั้น
ไม่ใช่เกิดชนิดนั้น ไม่ได้เกิดจากท้องแม่แล้วเข้า
โลงเรียกว่าชาติหนึ่งนั้นนะ ไม่ใช่ ไร้ความรู้สึกรู้คิด
นึกที่สมบูรณ์ เป็นตัวกูของกูครั้งหนึ่งนั้นเรียกว่า
ชาติหนึ่ง เพราะฉะนั้นวันหนึ่งเราเกิดหลายชาติ
หลายสิบชาติก็ได้ อาจจะมีหลายร้อยชาติก็ได้ถ้า
ขยันเกิด เกิด ที่นี้มันเกิดซ้ำๆ ซากๆ อย่างนี้มัน
ฉลาดทุกที ทุกที ทุกที ภายในไม่กี่ปี มันก็... มัน
ก็เท่ากับเกิดหลายร้อยชาติหลายพันชาติหลาย
หมื่นชาติ แล้วมันเบื่อ เพราะฉะนั้นมันจึงมี
โอกาสเบื่อจากกามาวจรภูมิมาสู่อรุปาวจรภูมิ จน
คนแก่ๆ นี่ก็เบื่ออยู่ตามธรรมชาติที่จะคลุกคลีอยู่
กับกามคุณสี่มาเล่นเป็นของเล่นเฉยๆ อย่างนี้ไม่

ได้ แล้วมันควรจะสูงขึ้นไปอีกว่าไอ้ของเล่นนี้ก็ยิ่ง
หายาบ ยังเป็นของหายาบ วัตถุนี้นี่สู้เรื่องจิตใจไม่ได้

เพราะฉะนั้นจึงมาสนใจเรื่องเกียรติ เรื่อง
ความดี เรื่องความดีแท้ๆ ความดีจริงๆ อะไร
กันอย่างนี้ มันเป็นตอนนี้ แต่ถ้าจำแนกอย่างที่ว่า
เขาระบุไว้ อรูปาวจรภูมินั้นมันก็ละเอียดมากไป
สนใจเรื่องความว่าง สนใจเรื่องวิญญูณ สนใจ
เรื่องความไม่มีอะไร ให้จิตใจเข้าใจสิ่งเหล่านั้น

ที่นี้ก็มาถึงขั้นที่ว่า บรรเทา บรรเทาความ
เข้าใจว่า มีตัวกูมีของกูกันเถิด มันจึงจะเป็น
โลกุตตรภูมิ ที่ว่าเต็กรๆ อายุสิบกว่าปี บรรลุ
พระอรหันต์นี้มันก็ต้องเปลี่ยนเร็วมาก ถ้ามัน
จริง มันก็เทียบในข้อความอรรถกถาธรรมบท
มีอยู่ เพราะว่าคนเป็นอรหันต์เมื่ออายุสิบห้าปี
อายุ ๑๕ ปี ๑๗ ปี นี้มีๆ มีหลายคนเหมือน แต่
ไม่ใช่สิบๆ คนนะ คือ ๔-๕ คน ๗-๘ คนนั้นใน

ประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนา มันต้องเปลี่ยนเร็วมาก ไอ้เด็กคนนี่มันต้องเปลี่ยนเร็วมาก มันมอง มองลึก กระโดดข้ามกามาจร รูปาวจร อรูปาวจรไปได้ภายในอายุ ๑๕ ปี

พระพุทธเจ้าท่านก็ไม่ถือเอาอย่างนี้เป็นหลัก ถือว่ามันไปก็แล้วกัน มันจะกี่ปีๆ กี่สิบปีก็ได้ แต่ว่าควรจะไปนะ ควรจะเลื่อนขึ้นไปให้ได้อันดับสุดท้ายเสียก่อนแต่ที่จะตาย อย่างเป็นทางการ แม้จะไม่ใช่พระอรหันต์ก็ขอให้เข้าร่องเข้ารอยของพระอรหันต์คือเป็นพระโสดาบัน โสดาบัน แปลว่า ถึงกระแส พุดเป็นธรรมดาก็เข้าร่องเข้ารอยของพระนิพพาน

เพราะฉะนั้นถ้าเข้าร่องเข้ารอยได้ในอายุ ๕๐, ๖๐ ปีนี้มันดีนะ มันมีหวังว่าที่เหลื่อมมันจะถึงพระอรหันต์ได้ ถ้ามันถึงไม่ได้ มันจะต้องถึงได้ในวาระจิตสุดท้ายที่จะดับจิตนั้น ที่เขียนไว้ใน

เรื่องดับไม่เหลือ อาการตกกระไดพลอยกระโจน
นั้นนะ ไปอ่านดู ถ้ามันรู้ร่องรอยแล้ว มันกระโจน
เป็น ถ้ามันไม่รู้ร่องรอย มันก็ไม่รู้จะกระโจนไป
ทางไหน เพราะฉะนั้นเราควรจะผ่านไปมาตาม
ลำดับในเวลาอันสมควร อายุ ๓๐, ๔๐ นี้เป็น
ภูมิภาควจรตามธรรมดาตามปกติ

ที่นี้ไอ้ ๔๐, ๕๐, ๖๐ นี้ตอนนี้มันควรจะเป็น
รูปาวจร อรูปาวจรอะไรขึ้นมาแล้ว ที่นี้ถ้าไปทาง
วนปรัสต์ เก็บตัว เฟ่งมองแต่ในด้านใน อายุ ๖๐
เศษ มันจะเขียบไปสู่โลกุตตรภูมิได้ เพราะเป็น
ผลของการที่นั่งมองดูว่าตัวเองในภายในเป็น
เวลานานพอ มันจับร่องรอยได้ มันก็ไม่ถอยหลัง
กลับแล้ว มันมีแต่ไปข้างหน้าเรื่อย ไอ้ความที่
อยู่ในภาวะที่ไม่ถอยหลังกลับนั้นแหละเขาเรียก
ว่า พระโสดาบัน ถ้ายังถอยหลังกลับอยู่ก็ยังไม่
ใช่พระโสดาบัน แม้จะมีความรู้เท่ากัน อย่าง

เดียวกัน แต่มันไม่มั่นคง มันยังถอยหลังกลับ ถ้ามันไม่ถอยหลังกลับก็เรียกว่าพระโศดาบัน ที่นี้ไอ้เรื่องเป็นสกิทาคามี อนาคามี อรหันต์นั้น นั่นไม่มีปัญหาแล้ว เพราะมันลงร่องแล้ว มันก็ไปของมัน

เพราะฉะนั้นไอ้เรื่องภูมิ ๔ นี่ก็คือเรื่องชีวิตมนุษย์ ใน ๔ ชั้น ใน ๔ ชั้นตามหลักของพุทธศาสนา แม้ว่าเรื่องนี้พระพุทธเจ้าไม่ได้ตรัส แต่ผู้เขียนเรื่องนี้ ผู้ร้อยกรอง รวบรวมเรื่องนี้ ก็พูดไปตามหลักที่พระพุทธเจ้าได้วางไว้ หรือว่ายิ่งกว่านั้นก็คือ ตามหลักอินดูธรรมดั้งเดิมของมนุษยธรรมศาสตร์ เข้ารูปกัน ชีวิตขั้นต้นก็เอาเป็นเรื่องกาม เป็นเรื่องตามธรรมชาติของสัตว์ในเรื่องกามชีวิตในท่ามกลางนี้ก็จงเป็นเรื่องที่สูงขึ้นจากกาม เป็นเรื่องรูปหรืออรูปรองอย่างนี้ ถ้าวัตถุก็เป็นรูป ถ้าไม่เอาวัตถุก็เป็นอรูปร

ที่นี้ชั้นสุดท้ายมันต้องเป็นโลกุตตระ คือเหนือโลก คือไม่เห็นว่ามีอะไรที่น่าเอา น่าเป็นนั่นนะ ที่นี้มันก็ขาด ขาดอยู่คำหนึ่งที่ว่า จะเป็นแสงสว่างแก่ผู้อื่นนี้ เราไม่ได้มีรวมอยู่ในนี้ เพราะเป็นอันพูดได้ว่าไอ้เรื่องภูมิ ๔ ภูมินี้ เขาพูดเป็นเรื่องปัจเจกชน เฉพาะคน ไม่เกี่ยวกับสังคม เพราะเราไม่ได้เลยไปถึงขั้นที่ว่า จะเทียวสอนผู้อื่น

ส่วนมนุษยธรรมศาสตร์ทั้งหมดนั้นมันเป็นเรื่องสังคม เพื่อสังคมทั้งหมด เพราะนั้นมันจึงมีขั้นสันยาส เทียวเป็นแสงสว่างให้ผู้อื่นหรือภาพเซน ๑๐ ภาพที่เขียนนี้ มันมี ๒ ชั้นสุดท้ายเทียวเป็นแสงสว่างให้ผู้อื่น เทียวแจกของให้ผู้อื่น แต่ในภูมิทั้งสี่ของพวกอภิธรรมนี้หยุดอยู่แค่โลกุตตรภูมิ เป็นอยู่เหนือโลก เราก้เรียก่ามนุษยนั้นมันได้ถึงที่สุดของการเกิดมาเป็นมนุษย์ ส่วนที่จะไปเทียวสอนใครหรือทำเป็นแสงสว่างแก่ใครนั้น ดู

จะปล่อยไว้เป็นเรื่องอีกเรื่องหนึ่ง ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวบุคคล ซึ่งควรจะทำกันทุกคน เป็นเรื่องว่าใครสมควรก็ได้ หรือมิฉะนั้นก็อาจจะถือว่าคนนั้นมันมีปาก มีปากแล้วมันก็พูด ถ้าใครมาถามมันก็พูด ถ้ามันเป็นคนที่รู้จริงแล้วมันก็พูดมีประโยชน์อยู่เอง หรือยิ่งไปกว่านั้นอีกก็ไม่ต้องพูด เพราะธรรมะนี้ลึกจนกระทั่งสอนด้วยการหุบปาก เงียบนั้นแหละคือสอนที่แท้จริง เพราะฉะนั้นเราก็ไม่พูด ก็ไม่ต้องพูด ก็กลายเป็นว่าอยู่ให้ดู มีชีวิตอยู่ในลักษณะหนึ่งให้คนดู แล้วให้ดูอยู่ที่ ให้เขาดูเอาเอง และการที่เราอยู่นั้นแหละคือการสอน การที่เราทำอะไรอยู่ตามปกติของเรานั้นคือการสอน หรือการพูด เขาดูเอาเอง เขาฟังเอาเอง เขาเรียก *Thunderous Silence* ของ วิมลเกียรติ ที่เรากำลังเขียนสูตรทางโน้น เพราะมัญชุศรี มันบอกให้วิมลเกียรติแสดงทางไปนิพพาน วิมลเกียรติก็

หุบปาก เหมือนปากค้างคกไปเลย

ทีนี้เขาเรียกอันนี้ที่ว่า *Thunderous Silence* คือนิ่งอย่างฟ้าผ่าของมัญชุศรี การนิ่งอย่างฟ้าผ่าของมัญชุศรี ไอนิ่งอย่างนี้เป็นวิธีสอนของพวกเซน มีอยู่หลายเรื่องหลายโกอาน หลายบันทึก เพราะฉะนั้นพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า อาจจะมุ่งหมายอย่างนี้ ไกลถึงอย่างนี้ เพราะฉะนั้นจึงไม่พูดอะไรมากนักเกี่ยวกับใครสอน เว้นไว้แต่เป็นพระนั่น เข้าใจไหม ไอนี่เรากำลังพูดนี้ พูดถึงชีวิตทั่วไปของฆราวาส ทั่วไปของมนุษย์ ไม่ใช่พระนะ แต่พอถึงพระแล้วไม่ได้ ดูไอนี่เรื่องส่งภิกษุไปประกาศศาสนาสิ พอได้ก็คนก็ไล่ไป พอได้ก็คนก็ไล่ไป พอเข้าใจธรรมะนี้ก็ไล่ไป ไล่ไป ไปสอนๆ ไปสอน อย่าไปทางเดียวกันสองคน ให้แยกกันไปทางละคน มันจะได้มากๆ นี่ เรารู้เจตนาของพระพุทธเจ้าดีใช่ไหม ต้องการจะให้

ภิกษุทำตนเป็นแสงสว่าง ไม่ทันจะเป็นอรหันต์
เล่า เพียงแต่เข่าร้องเข่ารอยคือเป็นพระโสดาบัน
นั้น ก็ไล่ไปแล้ว ไล่ไปเลย ให้ไปทำตนเป็นแสง
สว่าง ให้ไปช่วยกันเผยแผ่ธรรมะนี้

ไม่ได้ตั้งใจจะพูดเรื่องนี้ ตั้งใจจะพูดเรื่องว่า
ชีวิตมนุษย์เกิดมามีนั้นควรจะได้อะไรที่ชั้นที่ระดับ
แล้วก็เลยมานึกถึงมนุษยธรรมศาสตร์ เรื่องชีวิต ๔
ชั้นที่ดีที่สุด แล้วก็เรื่องพระอุมา เรื่องเซน เรื่อง
จับวัวของจีน ๑๐ ภาพ หรือว่าเรื่องภูมิ ๔ ของ
พวกอภิธรรม กามาวจรภูมิ รูปาวจรภูมิ อรูปา-
วจรภูมิ โลกุตตรภูมิ ๔ ภูมินี้ เขาต้องเป็นเรื่องไม่
ชั่วชีวิตนี้ อย่าไปหลงตามพวกนั้นว่าต้องตายเข้า
โลงไปแล้วอีกก็สิบครั้ง ก็ร้อยครั้ง มันจึงจะเลื่อน
ไปโน้น นั่นนะ อาตมาอยากจะใช้คำหยาบๆ ยอม
เป็นคนเลว พูดคำหยาบว่ามันบ้า มันสอนคำสอน
ของพระพุทธเจ้าผิด

คุณเพรียงลองไปฟังดู มันสอนกันอย่าง
นั้นทั้งนั้นละ ใต้เรื่องภูมิ ๔ มันสอนไปอย่างนั้น
เพราะคำว่าชาตินั้นหมายถึงเกิดจากท้องแม่
แล้วเข้าโลงนับเป็นชาติหนึ่งทั้งนั้น ชาติในภาษา
ธรรมะไม่ใช่อย่างนั้น มีความคิดเป็นตัวกูของกู
ยกหูชูหาง คือมีความโลภหรือความโกรธหรือ
ความหลงขึ้นมาครั้งหนึ่งเรียกว่า ชาติหนึ่งแล้ว
เพราะฉะนั้นคนที่มีตัวกูจัด วันหนึ่งมันก็เกิดได้
หลายร้อยชาติหลายพันชาติ คือมันอึดอึดขัดใจ
ได้ทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน เพราะฉะนั้นมัน
อึดอึดขัดใจ วันหนึ่ง ๒๐ ครั้งมันก็คือเกิด ๒๐
ชาติหรือหลายสิบชาติ มันคล้ายกับว่าเป็นโรค
ทางประสาทอยู่ด้วย มันก็อึดอึดขัดใจได้มาก
เป็นหลายร้อยครั้งไปเลยวันหนึ่ง แล้วให้ถือว่า
ชาติหนึ่งนั้นนะคือบทเรียน เพราะฉะนั้นเมื่อ
หลายร้อยชาติ หลายพันชาติ หลายหมื่นชาติ

ถ้ามันเจ็บแสบเจ็บปวด มันก็นึกได้ ผลของการเกิดหลายร้อยชาติ หลายพันชาติมันก็เลื่อนภูมิได้จากกามาจรภูมิสู่อะไรภูมิขึ้นมา พวกอรุปาวจรภูมิ อรุปาวจรภูมินี้มีตัวกุกัด แรงขึ้นไปกว่าอีก ทั้งที่ไม่เกี่ยวกับกามคุณ พวกนี้คือกระด้างไม่ใช่เพื่อกามคุณ คือกระด้างเพียงเพื่อตัวกุกัดตัวกุกัดที่จะไม่ยอมใครทั้งนั้น เพราะฉะนั้นกิเลสของมันจึงเป็นในทางมานะทิฏฐิ คือกระด้างเป็นตัวกุกัด ยกหูชูหาง มันต้องระวังให้ดี กิเลสของอรุปาวจรภูมิ อรุปาวจรภูมิเป็นไปรูปนี้

เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า พรหม ไม่เกี่ยวกับกามารมณ์เลย แต่ว่ามันกระด้างที่สุดเลย มานะทิฏฐิมากที่สุดเลย พวกพรหม ถ้าพวกกามาจรก็เห็นแต่กาม กามคุณเป็นสรณะ เพราะฉะนั้นยอมได้ง่ายๆ ถ้าจะได้กามารมณ์ แล้วก็ยอมได้ง่ายๆ ฉะนั้นตัวกุกัดของมันก็ไม่ค่อยจัดอย่างพวกพรหม

นี่คนหนุ่มคนสาวอาจจะยอมได้ง่ายๆ แต่คนแก่
สูงอายุนี้อาจจะไม่ยอม ถือทิฏฐิमानะ กระทบ
ขาเดียวด้วยกับความคิดความเห็นทิฏฐิอะไรก็
ไป ก็เป็นไปได้ เพราะฉะนั้นมันต้องละเอียดอีกที
หนึ่ง มันต้องผ่านไปอีกทีหนึ่ง มันจึงจะเป็นเรื่อง
หมดตัวกูของกู เป็นโลกุตตรภูมิ

กามาวจรภูมิ กามะ+อวจระ แล้วก็ภูมิ
กามะแปลว่ากาม อวจระแปลว่าเที่ยวไป ลง
ไปเที่ยวในนั้น กระทบลงไปเที่ยวในนั้น คำว่า
อวจระ อวะแปลว่าลง จระแปลว่าเที่ยว ที่นี่ภูมิ
แปลว่าชั้น เพราะฉะนั้นกามาวจรภูมิแปลว่าภูมิ
หรือชั้นที่ท่องเที่ยวไปในกาม ที่นี่รูปาวจรภูมิก็ภูมิ
หรือชั้นที่ท่องเที่ยวไปในรูป รูปวัตถุไม่เกี่ยวกับกาม
ที่นี่อรูปาวจรภูมิ ภูมิหรือชั้น จิตที่มันท่อง
เที่ยวไปในสิ่งที่ไม่มียุบ เช่นเกียรติยศนี้ไม่มีรูป
หลงเกียรติยศ หลงตัวกู ยกหูชูหางกู กูดีกูเด่น

มึงต้องเชื่อกูอย่างนี้ กูเรียนมามากกว่ามึง กูเป็น
ฆราวาส แม้มึงเป็นพระกูก็ยังดีกว่านี้ก็มี นี่เรียก
ว่ารูปาวจรภูมิหรืออย่างเลวมาก คือหลงเกียรติ
อย่างเลวมาก

ถ้าเป็นโลกุตตรภูมินี้เขาไม่มีคำว่าอวจร
เห็นไหม โลกุตตรภูมิ โลกะ - โลก อุตตระ - เหนือ
ภูมิ - ก็ชั้น ชั้นที่อยู่เหนือโลก ก็หมายความว่า
เหนืออวจร ๓ อันนั้น เหนือกาม เหนือรูป เหนือ
อรูป นี่จึงเป็นเรื่องลด บรรเทาตัวกู ลดตัวกู ลด
อัสมิมานะ ลดอหังการ มมังการ

พวกที่เป็นวนปรัสถ์คือนั่งพิจารณาชีวิตใน
ด้านในอยู่เป็นเวลานานนี้ จะพบว่าไอ้ศัตรูตัว
ร้ายกาจที่สุดนี่คืออหังการนี่เอง ทำความรู้สึก
ว่าตัวกูอหังการ อหังการนี้มีมาสำหรับจับกู จับ
ฉันใส่ลงไปไนนรกทั้งเป็นๆ ถ้าเข้าใจข้อนี้ได้ก็
ใช้ได้ ตัวกูหรืออหังการนั้นนะ มันมีมาสำหรับ

จับมนุษย์ใส่สนอร์กทั้งเป็นๆ เราร้อน ชนิดที่ว่าไม่มีที่สิ้นสุด ร้อนยิ่งกว่าไฟแต่ว่าเย็นเยือก ความร้อนที่เย็น มันเผา มันเผาอย่าง ยิ่งกว่าไฟที่ร้อน คือแสงสว่างสีขาวนี้ ความมืดสีขาวนี้ปิดบังยิ่งกว่าความมืดสีดำ ให้ระวังความมืดสีขาวหรือไฟที่เปียกที่เย็น

เพราะฉะนั้นคนอายุ ๖๐ ปีแล้วนั่งมองด้านใน มองเห็นรู้จักตัวนี้แล้วก็เรียกกันได้ว่า ได้รู้ร่องรอยของโลกุตตรภูมิ ก็จะอยู่เหนือความรู้สึกตัวกูของกู นั้นน่าจะจะเป็นนวนปรัสต์ เป็นสันยาสไปได้ในที่สุด คือถ้าเรียกพุทธศาสนาหรือเรียกอย่างพุทธศาสนา เขาเรียกว่าเข้าชั้น ขึ้นสู่ชั้นโลกุตตรภูมิ เด็กๆ ไปไม่รอด หนุ่มๆ สาวๆ ก็ไปไม่รอด ที่ว่าเป็นพระอรหันต์อายุ ๑๕ นั้นมันกรณีพิเศษ อย่ามาพูดเลย แล้วมันจริงหรือไม่จริงก็ไม่รู้ ในพระไตรปิฎกไม่มี มีแต่ในอรรถกถา

เช่นอรรถกถาธรรมบท เป็นเรื่องจริงหรือไม่ก็ไม่รู้ แต่ถ้าเรายอมรับให้ว่า เด็กบางคนมันมีอะไร genius พิเศษมา มันเข้าใจอะไรได้ เข้าใจชีวิตได้ เข้าใจอารมณ์ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อะไรได้ แล้วมันเฉยได้ในสิ่งทั้งปวงได้ ก็ได้เหมือนกัน อายุ ๑๗ ปีเป็นพระอรหันต์แล้ว แต่ไม่ใช่มาตรฐาน ฉะนั้นไม่ต้องพูดถึง พูดถึงควรจะเป็นอายุ ๔๐ ปีนี้ ข้ามกามาจรภูมิได้ ๕๐ ปีถึง ๖๐ ปีนี้ ข้าม รูปาวจรภูมิ อรูปาวจรภูมิไปได้ แล้ว ๖๐ ปีขึ้นไปนี้ก็พยายามให้มันเข้าไปในคลองของโลกุตตรภูมิก็พอแล้ว เพราะเกิดมาที่หนึ่งก็ไม่เสียชาติเกิด

เดี๋ยวนี้เรื่องนี้ไม่ใช่ตั้งใจจะพูด ตั้งใจจะพูด เรื่องที่ว่าทำไมคนในโลกสมัยนี้ พวกฝรั่ง พวกอะไรที่เรานิยมยกย่องเขาว่ามีการศึกษา มีความเจริญนั้นนะ มันเข้าใจพุทธศาสนาไม่ได้ เพราะมันไม่ยอมรับระบบไอ้ ๔ ชั้นนี้เลย ไม่ประสี

ประสา ไม่รู้ไม่ชี้ ถึงเราจะไปพูดให้ฟัง ก็เหมือนกับไปเป่าปี่ให้เต่าฟัง มันก็พูดกันไม่รู้เรื่องนะ เพราะฉะนั้นถ้าไม่ยอมรับระบบชีวิตเลื่อนชั้นไปตามขั้นแล้ว การสอนพุทธศาสนานี้สอนยากเย็นที่สุดเลย สอนกันไม่ได้ เพราะมันไปสอนให้ละตัวกูของกู เป็นเรื่องโลกุตตรภูมิ เป็นเรื่องของพวกวนปรัสต์ซึ่งนั่งมองชีวิตในด้านในอยู่เป็นชั่วโมงๆ มันเป็นไปไม่ได้ มันก็จะไปนั่งห่มผ้าให้พระพุทธรูป ไปนั่งจุดตะเกียงตลอด ๒๔ ชั่วโมง หรือพูดเพื่อไปตามนี้ มันเป็นไปไม่ได้นะ ในทางที่จะเข้าถึงหัวใจของพุทธศาสนา

ที่นี้ตามโบสถ์ของพวกจีน ศาลเจ้าพวกจีน มีแต่อย่างนี้ทั้งนั้น ที่เรียกพุทธศาสนา จุดธูปจุดเทียนตลอด ๒๔ ชั่วโมง ห่มผ้าให้พระพุทธรูป มีเครื่อง... ผลไม้ ดอกไม้วางอยู่ตรงหน้า แล้วก็แต่ง *uniform* เข้า แล้วก็เอาพระสูตรที่สูงที่สุด เช่น

กิมกั๊งเก็ง มาอ่าน อ่าน อ่าน แล้วก็นั่งพนมมือฟัง
หลับตาฟัง แล้วก็นั่งทำสมาธิมุ่งหมายยังสุขาวดี
อย่างนี้จนกระทั่งตาย มันก็เป็นพุทธศาสนาแบบ
ของพวกนี้ ไม่ใช่แบบของพระพุทธเจ้าที่เราเข้าใจ

ที่นี้พวกฝรั่งก็เหมือนกัน มันไม่มองลึกถึงว่า
ชีวิตนี้ ควรจะได้อะไรในวาระสุดท้าย มันก็เลย
ถือเอาความรู้ทางพุทธศาสนาเป็นเครื่องประดับ
เกียรติ เป็นความรู้แปลกๆ บ้าง เป็นเครื่อง
ประดับเกียรติบ้าง ถ้าเป็น *professor* ก็จะสอน
ในวิชาที่แปลก ได้เกียรติบ้าง อะไรบ้าง เพราะ
ฉะนั้นเขาจึงรับพุทธศาสนาไม่ได้... (เสียงขาด)

...แล้วให้เขาเข้าใจชีวิตในความหมาย
ทั่วไปว่า เราเกิดมาต้องได้สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์
ควรจะได้ เพราะฉะนั้นจะย่ออยู่ในสภาพเดียว
เดิมอย่างเดียวนั้นไม่ได้ มนุษย์ต้องเลื่อนชั้น

ตัวเอง เลื่อนชั้นสัก ๔ ชั้น ตาม code ของ
มนุษยศาสตร์นี่ก็ได้หรือว่า ๑๐ ชั้น อย่างแบบ
พวกเซนจับวุ้นนี่ก็ได้ หรือว่า ๔ ชั้นอย่างพวก
อภิธรรมสอนภูมิ ๔ นี่ก็ได้ ขอให้เลื่อนเถอะ แล้ว
มันก็จะได้ ถึงจุดสูงสุดที่มนุษย์ควรจะได้ อย่างมา
ปักหลัก ขุดหลุมฝังตัวเองด้วยทิฐิमानะ เรื่อง
ตัวกูของกูอยู่ พวกอังกฤษก็มีทิฐิตัวกูของกูจัด
อย่างนี้ ถือว่าเป็นชนชาติที่มีการศึกษาก้าวหน้า
กว่าชนชาติไหนหมดในโลก ความเป็นนักปราชญ์
ของเขาสูงกว่าชนชาติไหนหมดในโลก นั่นนะ
คือขุดหลุมฝังตัวเอง ไม่อาจจะเลื่อนชั้น ไปตาม
ลำดับที่ธรรมชาติกำหนดให้

ทีนี้อยากจะพูดถึงไอ้ที่ว่าธรรมชาติกำหนด
ให้ ก็ดูอย่างร่างกายของคนเรานี้ เพิ่งจะมีความ
คิดนึกพอใจในกามารมณ์ไปได้ก็ชั่วที่ธรรมชาติ
กำหนดให้อายุเท่านั้นเท่านั้น เหลือนั้นมันก็ถอย

กำลัง หรือว่ามันจืดชืด หรือมันเบื่อไป มันก็ต้องเปลี่ยนเป็นเรื่องอื่น เป็นเรื่องของที่ไม่ใช่กามารมณ์ เพราะว่าชอบเปียกมานานนักแล้วมันก็ต้องชอบแห้ง หรือชอบแห้งไปนานตามสมควรแล้ว มันก็ต้องชอบที่ยิ่งไปกว่านั้น คือไม่เปียกหรือไม่แห้งอะไรทำนองนั้น

ถ้าเราทำความเข้าใจกันไม่ได้ในเรื่องว่า ชีวิตนี้ต้องเลื่อนชั้น และชั้นนั้นมันได้มีอยู่จริงตามที่ธรรมชาติกำหนดให้แล้ว พุทธธรรมะสูงสุดในพระพุทธศาสนากันไม่รู้เรื่องแน่ ฟังไม่รู้เรื่องแน่ ที่นี้โอ้ใครที่ทำเป็นว่ารู้เรื่องๆ มันก็เป็นเรื่องเล่นละครบ้าง เป็นเรื่องบ้าง บอๆ บ้าง เป็นเรื่องไม่รู้จักตัวเอง ถึงขนาดที่เป็นบ้างชนิดหนึ่งบ้าง ว่าตกที่อยู่ในฐานะที่เรียกว่าเป็นโมหะ เป็นความประมาท เป็นอะไรเหมือนกัน นั่นปัญหามันอยู่ที่ว่ามนุษย์เดี๋ยวนี้สมัยนี้ พวกฝรั่งโดยเฉพาะนั้น

นะ มันยิ่งจมดิ่งลงไปในกามาวจรภูมิ อยากให้
ลึกลง ลึกลงไป ลึกลงไป จมดิ่งลงไปอันดับหนึ่ง
คือกามาวจรภูมิ เพราะฉะนั้นเรื่องรูปาวจรภูมิ
อรูปาวจรภูมิ โลกุตตรภูมินี้ พูตกันไม่รู้เรื่อง

ที่นี้เด็กหนุ่มสาวของไทยเรากำลังเดินตาม
กันพวกเด็กหนุ่มสาวฝรั่ง มันก็เลยไปกัน ไป
ด้วยกันได้ ที่นี้น้อยคนที่จะมาเข้าใจเรื่องนี้และ
สนใจเรื่องนี้ เหมือนที่อาตมาบอกเมื่อตะกี้ว่า
ทั้งประเทศไทยนี้มันมีอยู่ที่นั่นคน ที่นี้คน ที่โน่น
คน แม้แต่ในกรุงเทพฯ เองก็หาเป็นกลุ่มเป็น
ก้อนไม่ได้ อย่างตั้งสมาคมนั้นสมาคมนี้ของคน
ยุวพุทธอะไรขึ้น มันก็ยังไม่ถึง มันเป็นเรื่องเกียรติ
เรื่องเครื่องมือของกามไปเสีย มันกลายเป็นหา
เกียรติเพื่อเป็นเครื่องมือของกามไปเสีย มันยิ่ง
ทรุดหนักลงไปอีก

แต่มันมี เรามองเห็นลู่ เห็นวีแวว เห็นสิ่ง
ประปรายของบางคนว่าคนนี้อาจจะเข้าใจธรรมะ
ได้ แต่น้อยมากนะ แล้วก็ไม่มีเวลาเข้าไปพำพุด
พำสอน พำชี้แจงกันได้ ก็ตามใจเขา ก็ไปตาม
ยถากรรม เพราะฉะนั้นสินค้าของพระพุทธเจ้า
นี้ยิ่งไม่มีใครต้องการ ในสมัยที่โลกเป็นวัตถุนิยม
จัดอย่างนี้ อาตมาถึงไม่ห่อในเรื่องไปสอน
พุทธศาสนาต่างประเทศ ใครๆ มาชวนเดี๋ยวนี้
ก็ไม่คิดอยากจะไป ไปสอนพุทธศาสนาในต่าง
ประเทศ พวกฝรั่งนี่เพราะมองเห็นอยู่อย่างนี้ อยู่
ที่นี้ ก็ยังได้ผลดีกว่า ถ้าใครสนใจจริงก็มา เพื่อ
ประเทศไทยจะได้มีอะไรที่ให้เราบ้าง ถ้าเขามา
ถึง ไม่เปล่าเสียทีเดียว แต่ก็ไม่ใช่वादดีคุยโตว่า
เป็นผู้ทำได้ถึงที่สุด สมบูรณ์อะไรอย่างนี้ เพียง
แต่ว่ามันคงจะได้บ้าง และเรากำลังสนใจที่จะให้
มันได้ยิ่งๆ ขึ้นไป

เพราะฉะนั้นเราพยายามจัดวัดของเราให้เป็นอุปกรณ์แก่ชีวิตแบบวนปรสธ คือผู้ที่เก็บตัวจากสังคม มองดูในด้านในตะพิด นี่คือความมุ่งหมายของสวนโมกข์ แต่มันก็ยังสามารถ อย่างที่เห็นๆ อยู่อย่างนี้ พระเณรก็ยังไม่ประสีประสาต่อชีวิต ต่อตัวเอง ไม่รู้จักตัวเอง ไม่รู้จักว่าตัวเองจะต้องเลื่อนขั้นตัวเอง มันก็ยังหลงอยู่ในเรื่อง กามาวจรภูมิ

เราต้องรองรับ code ของมนุษยธรรมศาสตร์ว่า เป็นพรหมจารีกันระยะหนึ่ง เป็นคฤหัสถ์กันระยะหนึ่ง เป็นวนปรสธกันระยะหนึ่ง แล้วก็เป็นสันยาสกันด้วย ถ้าจะเป็นได้ ถ้าเป็นไม่ได้ก็ไม่ต้องส่วนจะแบ่งชีวิตเป็นปีๆ นั้นไม่ต้องหรอก มันไม่เหมือนกันนะ บางคนมันเร็วบางคนมันช้า บางคนไปมีหวังต่อวาระสุดท้ายที่จะดับจิตนี้ จึงจะเป็นได้ ก็ยังดี ถ้ารู้ รู้ร่องรอย รู้ลู่ทางไว้ แต่ว่า

ทุกคนควรจะอยู่ในรูปของวนปรีดิ์ พยายามอยู่
ในที่ที่จัดไว้เฉพาะ ตัดปัญหาสังคมออกไปให้ตัว
เองคุ้นเคยกับชีวิตในด้านของการทำงาน ในด้าน
ของอารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ เพื่อศึกษากิเลส
เพื่อศึกษาไอ้ตัวกูของกูนี้เรื่อยๆ ไป เป็นระยะ
ยาวระยะหนึ่ง นี่เป็นความหมายของวนปรีดิ์แท้
อยู่แถวๆ นี้ก็ได้ ไม่ต้องไปถึงหิมालัย เพราะว่า
code ของพระมนูนั้นวางไว้ถึงว่าอยู่ที่บ้านก็ได้
แต่ต้องไปปลุกกระท่อมอยู่มุมบ้าน ริมกอไผ่ อยู่
คนเดียว ไม่ยุ่งกะใคร นั่นนะจึงจะเป็นวนปรีดิ์

ที่นี้มันไม่ใช่เพียงแต่สถานที่ มันยังเกี่ยวกับ
ระยะเวลาหรือเวลาด้วย เช่น ในพรรษาอย่างนี้
เป็นวนปรีดิ์ได้มากกว่า

ที่นี้ก็มาถึงเรื่องส่วนตัว อยากจะพูดหน่อย
เพราะมันมาเผชิญพอดีมันเกิดเรื่องขึ้น อย่าง
น้องเขยที่บ้านคอนตายนี้ อาตมาไม่ไปเผา มันก็

เป็นเรื่องซู่ซ่ากันขึ้น ครั้งก่อนน้ำตายที่บ้านดอน เหมือนกันไม่ไปเผาในพรรษา นี่ก็ซู่ซ่าไปที่หนึ่ง แล้ว ถึงคราวนี้เลยพูดโผงผางไปเลยบอกว่า ให้รู้ว่ามันต้องการจะให้พรรษานี้เป็นพรรษา เป็นพรรษาจริงๆ ขึ้นมา

มันมีเรื่องสลดใจเมื่อสิบปีมาแล้ว เมื่อสิบปีมาแล้ว อาตมาก็เป็นพระที่ไม่มีพรรษาเหมือนกัน หมายความว่าเข้าพรรษาแล้วก็ยังไปกรุงเทพฯ ยังนิมนต์ไปกรุงเทพฯ ไปพูด ไปเทศน์ ไปสอน ขอร้องกัน แล้วเป็นตายก็ไปเผา แล้วใครตายก็ต้องไปเทศน์ ศพก็ต้องไปเผา เขานิมนต์ไป แม้แต่เพียงว่าเขาแต่งงานหรือว่าขึ้นเรือนใหม่นี้ก็ต้องไป ในพรรษาก็ต้องไป มันเลยเหมือนกันเลยกะนอกพรรษา เมื่อ ๑๐ ปีมาแล้ว ก็สะดุดขึ้นมาวันหนึ่ง อ้อ, นี่มันบ้าแล้ว ไ้เรานี้บ้าแล้ว

นี่ไปคำหนึ่งดูว่าเราอ่านพระไตรปิฎกมาตั้งเยอะแยะหลายเที่ยวแล้ว นี่ก็ไม่เคยพบว่าพระพุทธรเจ้าสัตตาทะเลย นี่มันเป็นอย่างนี้ ที่ดูในอรรถกถาถาถาไม่มี พระพุทธรเจ้าเคยสัตตาทะไปไหนเลย ไ้เรานี่มันบ้าแล้ว ก็เลยสะดุ้งว่านี่เราก็คงจะไม่ไปแล้ว ทีนี้ก็เริ่มต่อสู้ ต่อสู้ ตัดออกไป ตัดออกไป ตั้งใจว่าจะประท้วง ประท้วงตัวเองก่อน ประท้วงไอ้ความบ้าของตัวเอง ก็พร้อมกันนั้นก็ประท้วงภิกษุสงฆ์ทั้งประเทศไปในตัวด้วย ที่เขาก็ทำอย่างนั้นเหมือนกัน ตั้งแต่พระเถระลงมาถึงพระเด็ก ๆ ในพรรษาเข้าไปดูในรถไฟก็ยังมีพระแดงเถื่ออยู่นั้น เหมือนกับนอกพรรษา

เพราะฉะนั้นจึงอธิษฐานใจว่าประท้วงประท้วง เกิดมาเพื่อประท้วง เพราะประท้วงอยู่หลายเรื่องแล้ว ทั้งประท้วงเรื่องนี้และประท้วงตัวเองเป็นสำคัญ จึงขอว่าไม่ไปไหนในพรรษา

เพราะอึดอัด อึดอัดกันอยู่นั่น เสียใจบ้าง น้อยใจบ้าง อะไรบ้าง คือช่วยให้มันประท้วงเต็มที่ หรือว่าให้มีความ... มีน้ำหนักเท่ากับที่พระพุทธเจ้าไม่เคยสัตตาหะนี้ คิดว่าเราอย่าออกจากวัดดีกว่า อย่าพูดถึงเรื่องสัตตาหะเลย แม้เห็นออกจากวัดนี้ ก็ไม่เอาแล้ว นี่เพิ่งจะทำได้มาเมื่อสัก ๕ ปีมานี้ เมื่อสัก ๕ ปีมานี้ขอร้องว่าไม่ออกไปนอกวัดในพรรษา เริ่มเข้าใจกันขึ้น ก็เริ่มเห็นใจ เริ่มไม่น้อยใจ ไม่โกรธอะไรกันขึ้น

นี่อาตมาไม่ใช่เกิดมาสำหรับญาติพี่น้องโดยเฉพาะ ญาติพี่น้องจะมาถือเป็นกรณีพิเศษก็ไม่ได้ เพราะฉะนั้นน้ำตายก็ไม่ไปเผา นี่น้องเขยตายนี้ก็ไม่ไปเผา ไร่เด็กๆ พวกนี้มันชู้ช่ากันขึ้น ก็เลยบอกกันเด็ดขาดโผงผางไปเลยว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เพราะก่อนนี้ไม่เคยบอกโผงผาง บอกแต่ขอตัวขอร้อง เดียวนี้บอกโผงผางว่าเราทำนี้

เพื่อประท้วง เพราะชีวิตนี้ยังเหลืออีกไม่กี่ปีจะต้องตายแล้ว เพราะฉะนั้นจึงรีบประท้วงตัวเอง และประท้วงพระทั้งหมดนะ เอาเวลาที่เหลืออยู่ไม่กี่ปีจะตายนี้เป็นเดิมพัน

เพราะฉะนั้นถ้าใครตายลงในขณะนี้ ไม่ได้ไปเผาแล้วก็ขอให้ถือว่า พวกเหล่านั้นมีโชคที่ดีได้ร่วมการกุศลกับอาตมาเพื่อประท้วงอย่างนั้นแหละ เพราะเป็นการเสียสละของเขาที่เราไม่ไป เขาต้องเสียสละไอ้เกียรติหรือไอ้ความน้อยใจอะไร แล้วให้ไอ้นั้นนะใช้เป็นส่วนหุ้न เป็นเดิมพันร่วมกันเพื่อประท้วงภิกษุสงฆ์ทั้งหมดในประเทศไทย เพราะฉะนั้นถ้าใครตายลงในระหว่างพรรษาที่เป็นญาติแล้วอาตมาไม่ได้ไปให้ถือคนนั้นนะมีโชคที่ดีได้ร่วมการกุศลอันนี้ไปบอกกันอย่างนี้ มันจะฟังถูกกัน หรือไม่ฟังถูกกันก็ตามใจ พวกเด็กๆ หรือพวกผู้ใหญ่ พวกอย่างนี้

ไม่ค่อยจะฟังถูก มันก็ตามใจ บอกให้รู้ว่า ระยะ
พรรษานี้จะขอเป็นวนปรัสถ์เต็มที เก็บตัว ขนาด
ไม่ออกจากวัด อย่าว่าแต่จะไปกรุงเทพฯ หรือ
ไปไหนเลย ถ้ามันจะต้องถูกตำหนิติเตียน หรือ
ถูกต่อว่า หรือราชการเขาจะถือว่าเป็นความผิด
ถูกสอบสวนก็ยินดีที่สุดเลย รวมเป็นเดิมพันเพื่อ
ประท้วงกันไปหมดเลย นี่เลยพูดกันไปเด็ดขาด
ไปเลย เมื่อวานนี้ วันนี้ โดยทางจดหมาย

นี่ความหมายของคำว่าวนปรัสถ์ มันมีอยู่
ว่าเราเก็บตัวในระยะพรรษาเป็นพิเศษ ให้มีเวลา
มองด้านในหรือทำหน้าที่ชีวิตในขั้นนี้ให้ที่ ๓ ที่ ๔
นี่ให้มันได้เสียเร็วๆ ก่อนแต่จะแตกตายเป็น
ขันธ์ แม้ว่าตัวเองไม่ต้องการอะไร ก็อยากจะทำ
ให้เป็นแบบฉบับ ให้คนอื่นเขาเอาอย่างได้โดย
ง่าย นี่คือการประท้วง ถ้ามันไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์
ไม่มีระเบียบเป็นแบบฉบับอยู่ มันก็ทำยาก ใครๆ

จะทำก็ทำยาก คุณสิทั้งที่พระมณูวางระเบียบนี้ไว้ เป็นพันๆ ปีมาแล้ว ก็ไม่มีใครที่จะสนใจ แล้วก็ ยิ่ง ยิ่งละเลย ยิ่งดูหมิ่นดูถูกว่าเป็นเรื่องพื้นสมัย เรื่องบ้าง บอๆ ไปเสียอีก เพราะฉะนั้นเราเป็นผู้ประท้วง ให้ทุกคนแบ่งชีวิตเป็น ๔ ชั้น ตาม code ของมณู แล้วให้เดินไปให้ตลอดทั้ง ๔ ชั้น ก่อนแต่จะตาย

ส่วนสัญญาสนี้ สมัยนี้ทำได้ง่าย อย่างอาตมานี้อยู่ป่า ไม่พูด ไม่ไปไหนก็ยังสามารถทำสัญญาได้ เพราะมันมีหนังสือพิมพ์ มีวิทยุ มีอะไร การที่ส่งบทความไปลงหนังสือพิมพ์หรือไปออกวิทยุ นั้นนะคือทำหน้าที่อย่างสัญญา พร้อมกันไปกับ วณปรัสถ์ เราเก็บตัวได้มากที่สุด ในที่เงียบสงัด ไม่ต้องไปไหนก็ทำหน้าที่ส่องแสงสว่างแก่ผู้อื่นได้ หรือว่าการอยู่อย่างนี้ยังเป็นแสงสว่างที่ดี ถ้าใครได้เข้าใจ ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดได้มองเห็นและเข้าใจ มัน

ก็ยิ่งเป็นสันยาสอย่างยิ่งอยู่เหมือนกัน

ส่วนคนที่อวดดีและโง่เกินไปนั้นมันก็ช่วยไม่ได้ มันมีมานะทิฐฐิไม่เข้าใจได้มันก็ช่วยไม่ได้
นี่เราเอาระดับเวไนยชนเป็นมาตรฐาน มันควรจะพูดกันรู้เรื่อง ว่าชีวิตมีชั้นมีระดับอยู่อย่างนี้
แล้วพยายามเลื่อนขึ้นไปๆ แล้วจะไม่เสียทีที่เกิดมา โดยเฉพาะเป็นมนุษย์ที่พบพระพุทธศาสนา
เรื่องที่น่านึกนาคิดนะมืออยู่อย่างนี้

แล้วบานแพนง กฎหมายโบราณมีคำ ๔ คำ
นี้นะ ตอนมนุธรรมศาสตร์นะ มีคำว่าพรหมจารี
คฤหัสถ์ วนปรัสถ์ สันยาส ไปเปิดดูใหม่สิ มัน
น่าจะมี เพราะมันเป็นหลักการใหญ่ของมนุ
ธรรมศาสตร์ ซึ่งจะจำแนกเรื่องสังคมออกไปเป็น
แขนงๆ แล้ววางกฎเฉพาะๆ เฉพาะ เรื่องพ่อแม่
ปฏิบัติอย่างไรต่อลูก ลูกปฏิบัติอย่างไรต่อพ่อแม่
เพื่อนบ้านปฏิบัติอย่างไรต่อเพื่อนบ้าน ในนั้นมัน

เป็นไอ้เรื่องปลีกย่อยจากที่ได้ปั่นชีวิตไว้เป็น ๔
แบบเสียก่อน แล้วส่วนเรื่องกฎหมาย เรื่องความ
ยุติธรรม เรื่องนี้มันเป็นอีกส่วนหนึ่ง

ตัวบทต่างๆ ที่เป็นภาษาสันสกฤตแปลออก
มา อ่านไม่ค่อยรู้เรื่องหรอก เราอ่านในคำอธิบาย
ของมันอีกทีหนึ่ง ทีนี้พวกนักปราชญ์ในอินเดีย
ก็ชอบอธิบายมนุษยธรรมศาสตร์ คือชี้ให้เห็น ชี้ให้
เห็นเป็นการแสดง ชี้ให้เห็นด้วยสภาพเป็นอยู่
ของมนุษย์ในปัจจุบัน มันก็อ่านง่าย หนังสือก็ชื่อ
อย่างนี้ มนุษธรรมศาสตร์ ลองไปหาซื้ออ่านดู ที่
ร้านนิพนธ์ก็คงจะสั่งให้ได้ ดีมาก ก็เรื่องเซน ๑๐
ภาพ เรื่องภูมิ ๔ ภูมิของอภิธรรมนั้น เอามาคิด
ไปอีก ไอ้รูปภาพของเราที่เขียนนี้ คนที่ไม่รู้เรื่อง
ก็หาว่าบ้า ภาพเลอะเทอะ เลอะเทอะ บ้าๆ บอๆ
แบบภาพแต่ละภาพนี้ไม่ใช่บ้า เป็นไอ้สัญลักษณ์

ของวิชาความรู้ สัญลักษณ์ของแสงสว่างที่เขา
เคยประสบกันมาแล้ว ก็บันทึกไว้ด้วยภาพ

เฮ้า, คำแล้วคุณอรุณวดี (อรุณวดี สุวรรณ-
กนิษฐ์) เดียวกลับบ้านไม่ได้ เอาไปด้วยสิ ให้คุณ
ถมยาไปบ้านคุณอรุณวดีบ้าง จะมีประโยชน์
หรือยัง เรียกว่าสวนอุศม ก็ลองไปเยี่ยมดู อย่าง
น้อยก็เอาต้นไม้ไปปลูกไว้สักต้น เขาชอบปลูก
ต้นไม้ ชอบไฉ้มีน้ำ มีอะไร มีที่ปลูกบัวแยะ ยังมี
ที่ยังมี ไฉ้ที่นั่นก็เป็นวนปรีสธสำหรับกรุงเทพฯ
ได้ คือเมื่อเจ้าของบ้านเขาพยายามจะจัดบ้านนี้
อยู่ในสภาพที่เหมาะสมสำหรับเราจะเก็บตัว จะ
นั่งมองกันในด้านในอย่างนี้ มันก็เป็นวนปรีสธ
ได้ ไม่ต้องไปถึงป่าถึงภูเขาที่ไหนก็ ในกรุงเทพฯ
มันก็ได้

ก็ได้พูดแล้วว่าแม้แต่ในบ้านของตัวก็ได้ หรือถ้าบ้านไม่มี ที่กลางบ้าน ก็ห้องเฉพาะห้องใดห้องหนึ่งจัดไว้พิเศษ เข้าไปในห้องนั้นก็เป็นวนปรสัธไป บ้านมีหลายห้อง เป็นอยู่ป่าไป มนุธรรมศาสตร์เขามีเหตุผล ไม่ใช่ว่าถือไปตามอันนั้นว่าปากก็ต้องเป็นป่าอะไรอย่างนั้น ถ้าได้ผลเป็นเรื่องอยู่ปากก็เรียกว่าป่าไปหมด นั่งไปกลางโรงละครก็ได้ ถ้าทำจิตใจให้สงบเข้าไปแต่ในข้างในภายในแล้วก็ ในโรงละครนั้นก็เป็นที่ป่าได้ แต่มันทำยาก เพราะฉะนั้นก็เลือกเอาที่มันพอสะดวก ป่าอย่างนี้มันง่ายกว่าในโรงละคร ฝึกจิตในป่าง่ายกว่าในโรงละคร โคลงกลอนของครูเทพยังจำได้ นะตั้งนานแล้ว จำได้ว่าอย่างนี้ ฝึกจิตในป่าง่ายกว่าในโรงละคร แล้วก็เรื่อยไปจนจบบท

นี่ลงปาฏิโมกข์ธรรมะที่เรียกมานั่งพูดกัน
อย่างนี้ นี่ลงปาฏิโมกข์ธรรมะ ปาฏิโมกข์วินัยก็ลง
ไปที่ก็ลงกันไ้ออย่างที่วัด ก็ลงที่ปาฏิโมกข์ ๑๕ วัน
ครั้งหนึ่ง ทีนี้เราลงปาฏิโมกข์ธรรมะ คือชักซ้อม
เรื่องธรรมะ ต่อไปในโบสถ์ ลงอุโบสถ นั้นแหละ
ก็ชักซ้อมเรื่องวินัย เพราะถ้าทั้งธรรมะ ทั้งวินัยยัง
เป็นไปด้วยดี ก็เรียกว่า พุทธศาสนายังอยู่

รายชื่อหนังสือธรรมะเล่มน้อย

๑๒ เล่ม เมื่อปี ๒๕๕๓ ประกอบด้วย

๑. ความสุขปีใหม่...กึ่งให้ดีกว่าปีเก่า
๒. เป้าหมายชีวิตและสังคม
๓. อุดมคติของโพธิสัตว์
๔. ยอดแห่งความสุข
๕. การเป็นพุทธบริษัทที่ถูกต้อง
๖. วิปัสสนาระบบลัดสั้นสำหรับประชาชนทั่วไป
๗. ทำบุญ ๓ แบบ
๘. แม่คือผู้สร้างโลก
๙. บุตรที่ประเสริฐที่สุด
๑๐. การดำรงจิตไว้อย่างถูกต้อง
๑๑. ทุกอย่างเป็นเช่นนั้นเอง
๑๒. ดอกสร้อยแสดงธรรม ๒๔ ฉากของชีวิต

๑๒ เล่ม เมื่อปี ๒๕๕๔ ประกอบด้วย

๑. ชีวิตใหม่เมื่อปีใหม่
๒. ความรักผู้อื่น
๓. โลกบ้าหรือธรรมะบ้า
๔. การชนะโลก
๕. อริยมรรคมีองค์แปด
๖. การศึกษาและการรับปริญญาในพระพุทธศาสนา
๗. วิธีทำสมาธิเบื้องต้น
๘. สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ
๙. อิศราภาพหรือเสรีภาพในทางธรรม
๑๐. การเมืองเรื่องศีลธรรม
๑๑. ปัญญาดีกว่าศาสตราวุธ
๑๒. ผู้ทรงเปิดให้สัตว์โลกเห็นทั่วกันหมด

๑๒ เล่ม สำหรับปี ๒๕๕๕ ประกอบด้วย

๑. การมีอายุครบรอบปี...เป็นเช่นนั้นเอง
๒. สิ่งที่เป็นคู่ชีวิต
๓. มาฆบูชา วันนี้เป็นการกระทำเพื่อบุชาพระอรหันต์
๔. ความถูกต้องของการศึกษา
๕. ความหมายและคุณค่าของคำว่า "ลืออายุ"
๖. การทำงานนั้นคือการปฏิบัติธรรม
๗. เศรษฐศาสตร์ของชาวพุทธ
๘. พระธรรมในทุกแห่งทุกมุม
๙. มือขวาทำบุญอย่าให้มือซ้ายรู้
๑๐. ปวารณา คือเครื่องหมายแห่งคนดี
๑๑. ประโยชน์ของความกตัญญู
๑๒. ภูมิต่าง ๆ และแนวครองชีวิต

กสิกรรม ฉบับพิเศษ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

BIA BOOK Club

สวนโมกข์กรุงเทพ

บริการ
จัดส่งหนังสือ
ทางไปรษณีย์
ทั่วประเทศ

[email bookclub@bia.or.th](mailto:bookclub@bia.or.th) • facebook.com/bookclub.bia

facebook.com/buddhadasaarchives

สอบถาม ฦกภัทร เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.

โทรศัพท์ ๐.๒๙๓๖.๒๘๐๐ ต่อ ๗๑๐๘ • โทรสาร ๐.๒๙๓๖ ๒๙๐๐

กิจกรรมของสวนโมกข์กรุงเทพ

การบริหารงานทางธรรมให้เกิดการมีส่วนร่วมในธรรมในหลากหลายลักษณะ อาทิ ทำเอง ร่วมมือกันทำ และธรรมภาคีทำให้ ทำขึ้นภายในและภายนอกทั้งที่เป็นกิจกรรมประจำและทำเป็นครั้งคราว โดยกิจกรรมบางส่วนที่เกิดขึ้นภายในประกอบด้วย ดังนี้

การเจริญสติภาวนา : สวดมนต์ทำวัตรและเจริญจิตตภาวนา ทุกวัน เวลา ๑๗.๓๐ - ๑๘.๓๐ น. • สมาธิภาวนา ทุกวันอาทิตย์ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. • อานาปานสติภาวนากับพุทธทาสภิกขุ โดยกลุ่มอยู่เย็นเป็นประโยชน์ ทุกวันพุธ, พุธที่สิบตี เวลา ๑๗.๐๐ - ๑๘.๓๐ น. • เจริญสติแบบเคลื่อนไหว ทุกวันเสาร์, อาทิตย์ สัปดาห์ที่ ๒ ของเดือน เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๗.๐๐ น. • วันแห่งสติกับชาวคณะหมู่บ้านพลัมประเทศไทย ทุกวันเสาร์ สัปดาห์ที่ ๓ ของเดือน เวลา ๐๗.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

การบริหารเพื่อจิตตภาวนา : โยคะในสวนธรรม โดยสถาบันโยคะวิชาการ • โยคะภาวนากับชีวีตสิกขา โดยครูดล เครือข่ายชีวีตสิกขา • อานาปานสติกับไทเก็ก โดยคณะครูสุพล โล่ห์ชิตกุล • สมหายใจ ดนตรีชีวีต โดย อ.ดุขฎิ พนมยงค์

อบรมเพื่อพัฒนาชีวิต : สวนโมกข์เสวนา • เพลินธรรม นำชม • ธรรมนิทรรศการ เป็นต้น

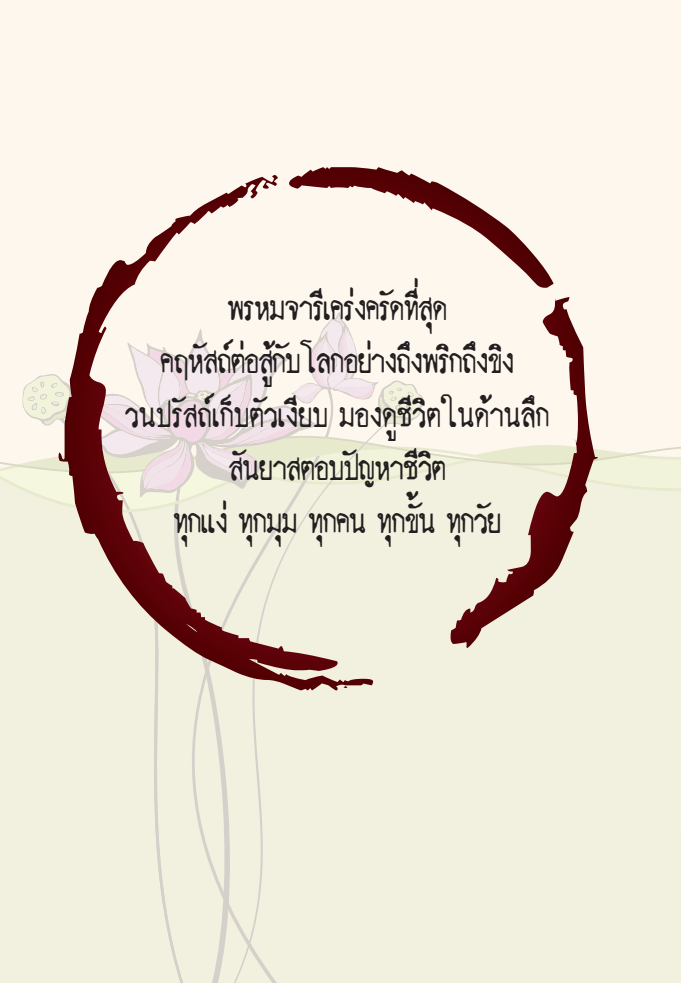
สาระธรรมบันเทิง : ดูหนังหาแก่นธรรม ทุกวันอาทิตย์ที่ ๔ ของเดือน เวลา ๑๗.๐๐ น. • เพลินเพลงในสวนธรรม

ธรรมะใกล้มือ

- สมัครรับ SMS ข้อธรรมฟรี เฉพาะเครือข่าย AIS กด *455233300 แล้วกดโทรออก
- ธรรมะ “Twitter” ที่ www.twitter.com/buddhadasa
- ธรรมะดีดี (D³) รับ “ข้อธรรม” และ “เสียงธรรม”
www.facebook.com/buddhadasaarchives
www.facebook.com/bookclub.bia
www.dhamma4u.com
www.bia.or.th
www.life-brary.com
- แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน ทั้ง iOS และ Android
 - BIA Dhamma eTravel : เที่ยวทั่วไทยให้ถึงธรรม เปิดพื้นที่ธรรมในหัวใจสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมมือใหม่
 - BIA Meditation : สงบจิต พินิจ ภาวนา สัมผัสสมาธิกับการดับเสียงธรรมชาติ

ธรรมะในสวน ตักบาตรเดือนเกิด

- ทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน ที่สวนโมกข์กรุงเทพ
- บูชาพระรัตนตรัย รับศีล และฟังธรรม ตักบาตรแบบครั้ง พุทธกาล แล้วร่วมกรวดน้ำแผ่เมตตา ร่วมกินข้าวกันบาตร
- เจริญสติภาวนา และกิจกรรมมหรสพเพื่อปัญญา

พรหมจารีเคร่งครัดที่สุด
คฤหัสถ์ต่อสู้กับ โลกอย่างถึงพริกถึงขิง
วนปรีศถ์เก็บตัวเงียบ มองคูชีวิตในตำนานลึก
สันยาสคอบปัญหาชีวิต
ทุกแง่ ทุกมุม ทุกคน ทุกชั้น ทุกวัย